

УДК 614.253.4:378.046.4:378.147

Височина І.Л., Башкірова Н.С., Крамарчук В.В., Гайдук О.І.,
Черниловський А.В., Єфімова Н.О., Росицька О.А., Яшкіна Т.О.

**ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІГР, ЯК
МЕТОДУ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ**

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
49600, вул. Вернадського, 9; кафедра сімейної медицини ФПО;
м. Дніпропетровськ, Україна.

ГУ «Днепропетровская медицинская академия МОЗ Украины»;
49600, ул. Вернадского, 9; кафедра семейной медицины ФПО;
г. Днепропетровск, Украина.

SE «Dnipropetrovsk Medical Academy of Health Ministry of Ukraine»;
49600, Vernadski str., 9;
Department of Family Medicine Faculty of Advance Education;
Dnipropetrovs'k, Ukraine.

E-mail: vysochynail@gmail.com

Ключові слова: післядипломна освіта, мотивація, загальна практика - сімейна медицина, активні форми навчання.

Keywords: advance education, motivation, general practice family medicine, active forms of learning.

Реферат. Опыт применения познавательных игр, как метода повышения мотивации врачей-интернов. Височина І.Л., Башкірова Н.С., Крамарчук В.В., Гайдук О.І., Черниловський А.В., Єфімова Н.С., Росицька О.А., Яшкіна Т.О. В системе высшего образования на последипломном уровне образования, формирование врача, как высококвалифицированного специалиста, возможно только при сформированном в процессе обучения мотивационно - ценностном отношении в контексте его профессионального становления. Целью данного исследования было проведение методологической оценки эффективности внедрения в учебный процесс познавательных игр для

врачей-интернов, которые обучаются по специальности «общая практика семейная медицина». Показано, что игровая форма обучения имеет свои несомненные преимущества, в силу создания эмоционально более высокого настроения и способствует формированию мотивации участников к профессиональному самосовершенствованию.

Abstract. Experience of use cognitive games as methods to increase motivation interns. Visochina I.L., Bashkirova N.S., Kramarchuk V.V., Gajduk O. I., Chernilovs'kij A.V., Efimova N.O., Rosic'ka O.A., Jashkina T.O. The system of higher education at the postgraduate level of education, the formation of doctor as a highly qualified specialist, is only possible when formed in learning motivation - evaluative respect in the context of his professional formation. The aim of this study was to evaluate the effectiveness of the methodological introduction in educational process of cognitive games for the medical interns who are trained in the specialty «general practice - family medicine». It is shown that the game form of training has its obvious advantages, because of the creation of a higher emotional mood and promotes the formation of motivation of the participants to the professional self-improvement.

Вступ. Освітня система України сьогодні продовжує розвиватися та реформуватися в контексті подальших змін в світовому та Європейському освітньому просторі [1,2,5]. В системі вищої освіти на післядипломному рівні підготовки спеціаліста, формування лікаря, як висококваліфікованого фахівця, можливе лише при сформованому мотиваційно-ціннісному відношенні в його професійному становленні [2,4,6].

Відповідно до класифікації методів навчання [1], до методів стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності належать:

- пізнавальні ігри (рольові ігри, вікторини, конкурси);

- створення ситуації емоційно-етичних переживань;
- навчальні дискусії;
- створення ситуацій апперцепції (опори на життєвий досвід).

Поняття «пізнавальні ігри» включає досить широку групу методів і прийомів організації педагогічного процесу у формі різних педагогічних ігор. На відміну від ігор взагалі, педагогічна гра має істотну ознаку - чітко поставлену мету навчання й відповідні їй педагогічні результати, які можуть бути обґрунтовані, виділені в явному вигляді й характеризуються навчально-пізнавальною спрямованістю [1].

Мотиви в процесі гри:

- близький результат (закінчення гри);
- стимулює до досягнення мети (перемоги) й усвідомлення шляху досягнення мети;
- принцип рівності учасників
- залежність від рівня підготовленості, здатностей, витримки, умінь, характеру;
- успіх створює сприятливе емоційне тло для розвитку пізнавального інтересу;
- невдача сприймається не як особиста поразка, а як поразка у грі й стимулює пізнавальну діяльність (реванш);
- змагальність - невід'ємна частина гри – притягальна [3].

Беручи до уваги вище викладене та реалізуючи положення Болонського процесу щодо переходу від пасивних форм навчання до активних [5], професорсько-викладацький склад кафедри сімейної медицини ФПО ДЗ «Дніпропетровської медичної академії» використовує у навчальному процесі як традиційні форми занять, так і сучасні, активні, серед яких вже традиційними є проблемні лекції та заняття-дискусії з використанням мультимедійної техніки, тематичних відеофільмів, фантомного класу та ін.

Метою дійсного дослідження було проведення методологічної оцінки ефективності впровадження в учбовий процес пізнавальних ігор у лікарів-інтернів, які навчаються за фахом «загальна практика - сімейна медицина».

Матеріали та методи. В поточному навчальному році співробітниками кафедри сімейної медицини ФПО ДЗ «ДМА МОЗ України» було підготовлено та проведено гру - вікторину серед 64 лікарів-інтернів першого року навчання за фахом «загальна практика – сімейна медицина». Для вікторини було підготовлено близько 30 різноманітних завдань-запитань з таких модулів: внутрішні хвороби, охорона здоров'я дітей, хірургія, акушерство та гінекологія, медицина невідкладних станів, неврологія, офтальмологія, оториноларингологія, дерматологія. Сутність завдань відповідала кваліфікаційній характеристиці лікаря за фахом «загальна практика-сімейна медицина».

Відбір учасників вікторини проводили безпосередньо самі учасники гри, обравши по одному інтерну з кожного десятка (10 лікарів-інтернів). За правилами вікторини, в кожному турі гри задавалось одне індивідуальне запитання, на яке учасники повинні були відповісти письмово. По закінченні однієї хвилини листи з відповідями збирали та перевірялися членами журі (викладачі кафедри). Після сумісного з інтернами обговорення результатів кожного туру, учасник, який дав найгіршу відповідь, вибував зі змагання, а решта учасників отримувала наступні запитання. Кількість турів залежала від якості відповідей, а гра-вікторина традиційно призупинялась, коли залишалось три інтерни, які між собою в конкурсі відповідей визначали переможця вікторини.

У першому завданні потрібно було оцінити показники аналізу крові дорослої людини, які були представлені латиницею та зашифровані згідно міжнародних норм. На сьогодні лікар загальної практики проводить оцінку результатів сучасних автоматизованих гемоаналізаторів, які входять до таблицю оснащення амбулаторії. На жаль, нам довелося констатувати, що лікарі-інтерни досить погано знайомі з автоматизованим шифруванням показників аналізу крові у відповідності до міжнародних норм, що завадило деяким лікарям-інтернам дати правильну оцінку загального аналізу крові.

У другому раунді учасникам вікторини запропонували проаналізувати електрокардіограму дорослої людини та визначити ЕКГ-синдроми. На це завдання всі учасники вікторини дали неповну відповідь, вказавши тільки два синдроми з трьох присутніх на електрокардіограмі, що свідчило про недостатній рівень знань лікарів-інтернів першого року навчання з даного підрозділу медицини, хоча практикуючий сімейний лікар щодня стикається з потребою розшифрувати ЕКГ та дати рекомендації пацієнту.

Аналіз подальших відповідей учасників гри-вікторини показав, що найкращі знання учасники продемонстрували з неврології, медицини невідкладних станів, хірургії, а найгірші з терапії, акушерства та гінекології. Члени журі в процесі аналізу якості відповідей виявили недостатню обізнаність лікарів-інтернів з наказами МОЗ України, які регламентують роботу лікаря загальної практики-сімейної медицини з надання допомоги при гострих респіраторних інфекціях, артеріальній гіпертензії; а також з примірним табелем матеріально-технічного оснащення.

У фіналі трьом найкращим лікарям-інтернам запропонували зупинити артеріальну кровотечу з верхньої кінцівки за допомогою гумового джгута, що викликало безпосередній інтерес всіх присутніх в аудиторії.

По закінченню вікторини викладачі та лікарі-інтерни при сумісному обговоренні результатів вікторини зійшлися на думці, що у підготовці останніх є ще досить значна кількість недоліків. В процесі вікторини її учасники мали змогу висвітлити прогалини в окремих розділах знань і у реальному часі переконались в результатах та якості свого навчання. Слід відмітити той факт, що навіть якщо інтерни - учасники гри вибували зі змагання, вони разом з присутніми в залі, вже поза центральної дії, прослухавши інші запитання, разом шукали

відповіді, що безперечно вказує на особистісну та колективну зацікавленість лікарів-інтернів.

Наприкінці всі десять активних учасників отримали заохочувальні призи (книги з різних розділів медицини), а фіналісти – додаткові призи.

Під час проведення гри, у методології оцінки результатів вікторини, ми зіткнулися з проблемою виявлення найгіршої відповіді, бо декілька відповідей з числа найгірших були досить подібними, що обумовило необхідність проведення додаткових раундів, та на жаль, констатувало достатньо низький рівень знань та вмінь у частки майбутніх лікарів. За нашою думкою, стимулом до подальшого навчання буде слугувати не лише успіх учасника у вигляді перемоги та відчуття, що зусилля, спрямовані на навчання, не залишились непоміченими і були оцінені належним чином; так і поразка, яка обумовлює необхідність реваншу в майбутньому.

Таким чином, ігрова форма навчання має свої беззаперечні переваги, оскільки створює емоційно-піднесену атмосферу, сприяє мотивації учасників до самовдосконалення. Викладачам така вікторина надає можливість оцінити якісні аспекти педагогічної діяльності та оптимізувати її в майбутньому.

Висновки

1. Пошук і впровадження різних ефективних методів навчання в вищій школі є потребою сьогодення та основою якості сучасної освіти.
2. Формування лікаря, як висококваліфікованого фахівця, можливе лише при сформованому мотиваційно-ціннісному відношенні в його професійному становленні, що може бути ініційованим при проведенні ігрових форм навчання.

Література

1. Власюк О.Я. Активізація навчально-пізнавальної діяльності – шлях до формування культури самоосвітньої діяльності студентів

- [Електронний ресурс]: Теорія та методика управління освітою: Електронне наукове фахове видання.– Вип. 5, - 2012.
2. Гриценко Л.І. Формування навчально-професійної мотивації у студентів в умовах вищого навчального закладу // Актуальні питання психологічного забезпечення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах: матеріали міжвуз. наук.-прак. конф. (Київ, 21 травня 2010 р.). – К.: Київ.нац. ун-т внутр. справ, 2010. – С.50-53.
  3. Шунько Є.Є., Лакша О. Т., Краснова Ю. Ю. Питання післядипломної підготовки лікарів неонатологів на сучасному етапі–забезпечення якості та ефективності. Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина, 2013: 6.
  4. Дергачева О.Е. Автономия и самодетерминация в психологии мотивации: теория Э. Деси и Р. Райана. // в кн.. Современная психология мотивации / Под ред. Д.А. Леонтьева.– М.: Смысл, 2002- С. 103-121.
  5. Кочін І.В. Шляхи удосконалення якості освіти лікарів в Україні у контексті Болонського процесу. / І.В. Кочін, О.М. Акулова, О.О. Гайволя, Д.В. Ількаєв, та ін.. // Запорожский медицинский журнал. - 2009. - Т. 11, № 3. - С. 141-144.
  6. Якимчук І.П. Педагогічні здібності викладача ВНЗ / І.П. Якимчук // Формування готовності викладача вищого навчального закладу до професійної готовності: матеріали регіонального науково-методичного семінару. – Умань: ПП Жовтий, 2010. – С. 95- 97.

References

1. Vlasjuk O.J. [Enhancing teaching and learning of-way to creating a culture of self-education students] Elektronnij resurs: Teorija ta metodika upravlinnja osvitoju: Elektronne naukovе fahove vidannja. 2012; 5. Ukrainian.
2. Gricenok L.I. [Formation of educational and professional motivation of students in the university] Aktual'ni pitannja psihologichnogo zabezpechennja navchal'no-vihovnogo procesu u vishhих navchal'nih

- zakladach: materiali mizhvuz. nauk.-prak. konf. (Kiïv, 21 travnja 2010 r.). – K.: Kiïv.nac. un-t vnutr. sprav, 2010; 1:50-53. Ukrainian.
3. Shun'ko, Є.Є., Laksha O. T., Krasnova J. J. [Question postgraduate training of neonatologists at present, ensure quality and efficiency]. Neonatologija, hirurgija ta perinatal'na medicina, 2013; 1:6. Ukrainian.
  4. Dergacheva O. E. [Autonomy and Self-determination in the psychology of motivation theory E. Deci and Richard Ryan] Sovremennaja psihologija motivacii. Smysl, 2002; 103-121. Russian.
  5. Kochin I.V. [Ways to improve the quality of education of doctors Ukraine in the context of the Bologna Process] Zaporozhskij medicinskij zhurnal. – 2009; 11:141-144. Ukrainian.
  6. Jakimchuk I. P. [Teaching skills teacher university] Formuvannja gotovnosti vikladacha vishhogo navchal'nogo zakladu do profesijnoi gotovnosti: materiali regional'nogo naukovu-metodichnogo seminaru. Uman': PP Zhovtij, 2010; 1:95-97. Ukrainian.